

kelordet «exsudativ aldersbetinget macula degeneration».

De første fire hovedkapitlene er bygd opp etter tradisjonelt mønster, det siste med en grundig gjennomgang om oftalmologi og samfunn. Det femte avsnittet utnytter at oftalmologi er et visuelt fag og bruker bilder av glimrende karakter til en omfattende samling eksempler for bildediagnostikk. Jeg tipper at dette avsnittet vil bli flittig benyttet så vel under hektiske eksamensforberedelser som ved nødtørfert rekapitulering av visnende oftalmologikunnskaper i en travel praksis.

Man skulle tro at en lærebok i et fag som oftalmologi ville bli raskt foreldet og at det er en håpløs oppgave å opprettholde aktualiteten med hyppige nyutgivelser i et begrenset språkområde som i Norden. Desto mer imponerende er det derfor å finne at både tekst og bildestoff er oppdatert på diagnostikk, terapi og teknologi. Her finner vi de ferskeste synspunkter på netthinnesykdommer, katarakt, hornhinnebehandling, laserteknologi og glaukom. Fastleger og ikke-oftalmologer kan derfor være trygge på å ha et referanseverk i lett forståelig språk for informasjon til sine pasienter.

Uten at sidetallet er økt siden forrige utgave kom, er det kommet tallrike nye bilder, fargede illustrasjoner og tabellariske oversikter. Dessuten er det kostet på fargelegging av mange av de skissene som tidligere var fremstilt i svart-hvitt. Norsk medisinsk miljø kan her med stolthet vise frem en lærebok som med faglig innhold, metadisk oppbygning og layout er fullt på høyde med internasjonale publikasjoner med opplagstall som går opp i de mangedobbelte. Iblant ønsker man seg tilbake til en studietid med nåtidens tilgjengelige læremidler.

Kjell Arne Syversen
Skien

Viktig bok om reisens slutt

Unni Ranheim

På talefot med døden – beretninger om livet

143 s, ill. Lunner: Uranus forlag, 2004.

Pris NOK 298

ISBN 82-995508-1-5

Journalist Unni Ranheim har fått 15 mennesker til å fortelle om sine innerste tanker, følelser og opplevelser om livet og døden. Noen var selv alvorlig syke, og noen var nære

pårørende. I tillegg drøfter sju meget forskjellige fagfolk temaer som angår døden og livet. Mellom innleggene er det dikt og fotografier som får leseren til å reflektere

over sitt eget forhold til «de siste store spørsmål».

Ranheim har lang erfaring med helsefaglig stoff og skrev for to år siden en bok om ungdom, død og sorg. Hun er dypt engasjert i sitt tema og har gitt det en kunstnerisk utforming som skaper nærhet til stoffet og engasjement hos leseren. Jeg begynte litt motvillig på enda en bok om døden, men klarte ikke å slippe den før jeg hadde lest hvert ord i ett strekk.

Bidragene kommer fra mennesker som er forskjellige i alt, bortsett fra at de har levd seg inn i sine egne opplevelser og beretninger. Leseren vil finne sine egne tanker og følelser, men også helt andre. Beretningene tvinger en til åpenhet, toleranse og refleksjon og de får en til å tenke på nytt. Man ser at det finnes rom for helt andre syn enn ens eget. Det har vi godt av, både for vår egen del og for dem vi skal møte som helsepersonell.

Dette er en vakker bok. Bidragene er korte og velskrevne. Jeg tror at alt helsepersonell – og kanskje særlig legene – vil ha glede og nytte av den. Den gjør oss bedre skikket til å møte pasienter og pårørende ved livets slutt.

Peter F. Hjort
Blommenholm

Engasjerende om kvalitetssikring

Atul Gawande, red.

Complications: a surgeon's notes on an imperfect science

288 s. New York: Picador, 2002. Pris USD 13
ISBN 0-312-42170-2

Det pågår en omfattende debatt om kvalitetssikring av virksomheten ved norske sykehus. Medisinsk og kirurgisk behandling er forbundet med risiko for uheldige hendelser.

Atul A. Gawande er kirurg ved et sykehus i Boston (Brigham and Women's Hospital) og har vært engasjert i debatten om feil i forbindelse med kirurgiske inngrep (1, 2).

I boken *Complications* belyser forfatteren de sider ved moderne medisin som viser hvorfor dette ikke er en absolutt vitenskap. Gjennom en rekke engasjerende og realistiske beskrivelser av kirurgiske pasientkasuistikker blir leseren konfrontert med den moderne medisins styrke og svakhet, tro, tvil og intuisjon. Trygt forankret i kunnskapsbasert medisin gjør han en vandring i denne vitenskapens grenseland, nøkternt, tvilende, innsiktsfullt. Som leser blir man invitert til å reflektere over valg man gjør i sitt daglige arbeid og hvilket rasjonale disse valgene er bygd på.

Praktisk medisin er ikke en ideell vitenskap, til det er biologien for kompleks og de influerende faktorer for mange. Man

begrunner ofte behandlingsstrategier ut fra statistikk. Når kirurgen setter kniven i en pasient, kan han ikke være fullstendig sikker på at akkurat denne pasienten vil komme ut med en gevinst etter inngrepet. For å kunne være sikker på dette må kirurgen preoperativt vite at alle steg i prosedyren går ukomplisert, at hemostase sikres tilstrekkelig og at infeksjoner ikke rammer i forløpet. Det vet han ikke. Gevinst er det sannsynlige utfall og derfor våger man risikoen knyttet til inngrepet.

Complications er ikke skrevet som en vitenskapelig fremstilling, men inneholder en omfattende referanseliste. Boken henvender seg spesielt til yngre leger under utdanning, men vil også være interessant for studenter i klinikken og eldre kolleger. Boken er lettlest og vil være et engasjerende utgangspunkt for videre diskusjon.

Henning Beckstrøm
Nevrokirurgisk avdeling
Rikshospitalet

Morten Skandfer
KFOR kontingent IX

Litteratur

1. Gawande AA. Analysis of errors reported by surgeons at three teaching hospitals. *Surgery* 2003; 133: 614–21.
2. Gawande AA. Risk factors for retained instruments and sponges after surgery. *N Engl J Med* 2003; 348: 229–35.

Død uten tårer

Ulla-Carin Lindquist

Ro uten årer

En bok om livet og døden. 222 s. Oslo:

Gyldendal, 2004. Pris NOK 249

ISBN 82-05-33267-3

Ro uten årer er en bok som på sett og vis unndrar seg en uheldig anmeldelse. Forfatteren døde nylig av amyotrofisk lateral sklerose (ALS), og det ville være uheldig å skrive nedsettende om boken – særlig for en lege som arbeider

med ALS-pasienter. Jeg må derfor be leseren tro meg på at mine rosende ord er ærlig ment.

Mennesker som klarer å beskrive sin egen finale litterært, etterlater seg et verdifullt dokument. På en måte er det en parallell mellom Ulla-Carin Lindquist og Tor Jonsson: Begge skrev seg frem mot døden. I tillegg skrev begge godt. Dette skiller *Ro uten årer* fra en rekke andre autopatografier; forfatteren har en sikker og god penn. Den knappe stilen – muligens et resultat av hennes fysiske begrensninger – er vakker og poetisk og formidler hennes positive